

Valdemarsviks kommun

Avfallsplan 2018 – 2021

VALDEMARSVIKS
KOMMUN

Antagen av kommunfullmäktige 2018-09-03 § 84

Sammanfattning avfallsplanen 2018 - 2021

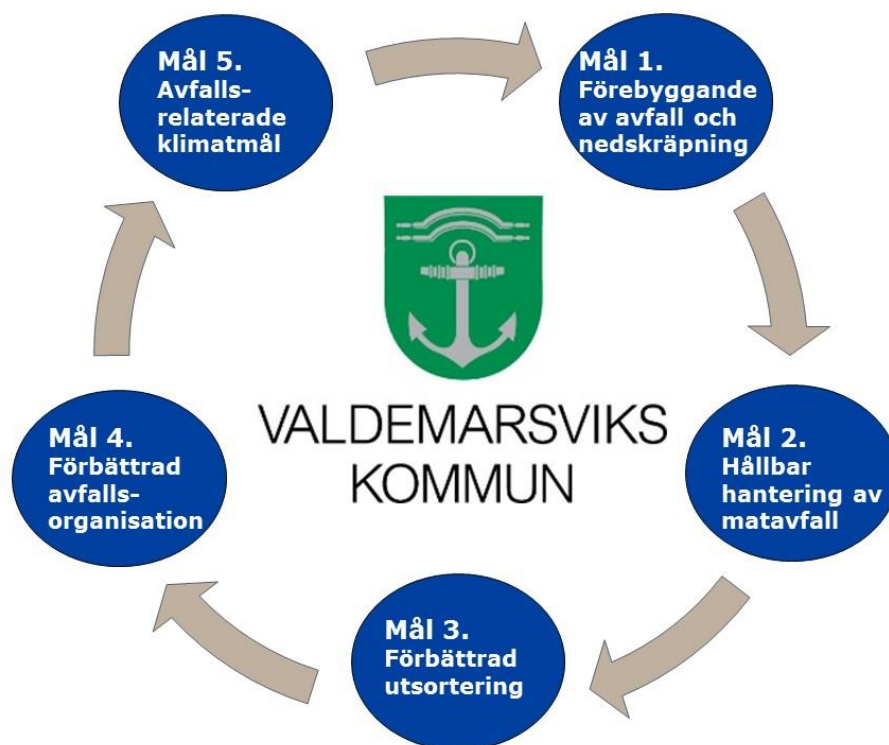
Till år 2021 vill Valdemarsvik kommun:

- ha förbättrat möjligheterna för återbruk, minskat de genererade avfallsmängderna och minskat nedskräpningen
- ha infört en hållbar matavfallshantering
- ha nått goda resultat gällande utsortering av fraktioner för farligt avfall och förpackningar
- ha genomfört åtgärder för att förbättra avfallsorganisationen
- ha infört klimatmål relaterade till avfall

Genom ett aktivt arbete med avfallsfrågor hoppas Valdemarsviks kommun nå de fem huvudmålen som presenteras i denna avfallsplan, se Figur 1. För Valdemarsviks kommun är avfallsplanen en vital del för att dessa mål ska nås under den kommande fyraårsperioden. Avfallsplanen utgör tillsammans med avfallsföreskrifterna den kommunala renhållningsordningen.

Arbetet med avfallsplanen har pågått under 2016 och 2017 har involverat tjänstemän, chefer och politiker inom kommunen i samarbete med avfallskonsulter från ÅF. I den handlingsplan som framtagits har mer detaljerade delmål satts upp tillsammans med åtgärder och ansvarsfördelning inom kommunen. Målen och aktiviteterna i handlingsplanen ska ses över årligen. De fem huvudmålen har brutits ned till 12 mer detaljerade delmål för perioden 2018 – 2021.

Nytt för denna avfallsplan är att Valdemarsviks kommun även utgått från ett större samarbete med grannkommunerna Söderköping och Åtvidaberg. Det finns många fördelar med att samarbeta kring avfallsfrågorna ur ett regionalt, miljömässigt och ett ekonomiskt perspektiv då kommunerna har många likheter. Kommunerna har gemensam kundtjänst samt ett geografiskt gynnsamt läge, vilket främjar ett samarbete.

Figur 1. I bilden presenteras de fem huvudmålen för avfallshanteringen i Valdemarsviks kommun.

Innehållsförteckning

Förord	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Sammanfattning avfallsplanen 2018 - 2021	3
Innehållsförteckning.....	4
1 Inledning.....	5
1.1 Syfte	6
1.2 Arbetsgång.....	6
1.3 Remiss.....	6
1.4 Gällande lagstiftning.....	7
2 Mål för avfallshantering.....	8
2.1 FN:s globala mål.....	8
2.2 EU:s övergripande miljö- och avfallsmål.....	8
2.3 Nationella miljö- och avfallsmål.....	9
2.4 Uppföljning av den nuvarande nationella avfallsplanen och framtidsspaning.....	11
2.5 Regionala miljö- och avfallsmål	12
3 Lokala mål och handlingsplaner	14
3.1 Mål 1 – Återbruk, förebyggande av avfall och minskad nedskräpning	14
3.2 Mål 2 – Hållbar hantering av matavfall	16
3.3 Mål 3 – Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial	17
3.4 Mål 4 – Förbättrad avfallsorganisation	18
3.5 Mål 5 – Avfallsrelaterade klimatmål.....	19
4 Uppföljning.....	21
5 Miljöbedömning	22
6 Referenser	23

Bilagor

Bilaga 1	Uppföljning av tidigare handlingsplan 2013 – 2017
Bilaga 2	Nulägesbeskrivning
Bilaga 3	Avfallsanläggningar inom kommunen
Bilaga 4	Behovsbedömning inför miljöbedömning

I Inledning

Avfallsplanen är kommunens styrdokument för avfallshanteringen med syftet att minska mängden avfall och dess farlighet genom konkreta mål och aktiviteter. Miljöpåverkan sker både vid generering och hantering av avfall vilket beaktas vid upprättandet av avfallsplanen.

Under 2000-talet skedde stora förändringar inom avfallsbranschen. Ny lagstiftning skapade ett skifte från att en stor mängd avfall deponerades till att avfallet hanterades och bearbetades istället. Under de senare åren har tankesättet inom avfallsbranschen förändrats ytterligare. Idag ligger fokus på EU:s avfallshierarki samt att förändra tidigare linjära avfallsflöden till mer cirkulära resursflöden.

I Valdemarsviks kommun genererades 622 kg hushållsavfall¹ per person och år under år 2014. Motsvarande siffra för hela landet är cirka 466 kg per person och år (Avfall Sverige 2015). Vid jämförelse med grannkommunen Söderköping kan det konstateras att den totala mängden genererat hushållsavfall är lägre än för Valdemarsvik, nämligen 464 ton per person². I Valdemarsviks kommun förekommer ett stort antal fritidshus, i förhållande till antalet boende i kommunen vilket kan vara en anledning till att avfallsmängderna per person är högre än riksgenomsnittet. Många turister besöker Valdemarsvik varje år, vilket också bidrar till mängden avfall som genereras i kommunen.

Att förebygga att avfall uppstår och minska avfallsmängderna är en av de primära åtgärderna för avfallsplanen. På samma vis gäller det att leva upp till de europeiska och nationella målsättningarna gällande matavfall, förpackningsmaterial m.m.

En uppföljning av de tidigare målen och handlingsplanen för 2012-2016 visar att de mål som uppfylldes gällde möjliggörande av återbruk på den nya ÅVC:n (återvinningscentralen), mer klimatrikta avfallstransporter samt ökad kommunikation med närliggande kommuner.

Slutsatser och erfarenheter kan även dras av de mål som inte nåtts. Det har till exempel inte funnits någon tydlig ansvarsfördelning för de mål som sattes i den förra avfallsplanen. Målen har heller inte varit tillräckligt mätbara vilket betyder att det varit svårt att följa upp vissa av målen. En mer utförlig uppföljning av målen för den föregående avfallsplanen finns redovisade i Bilaga 1.

Avfallshanteringen i Valdemarsviks kommun består i dagsläget av fastighetsnära insamling av brännbart kärllavfall, inlämning vid återvinningsstationer och inlämning vid Valdemarsviks återvinningscentral. Förpackningar och returpapper med producentansvar avlämnas vid återvinningsstationer som drivs av FTI, Förpacknings- och Tidningsinsamlingen. I kommunen vill man utreda möjligheterna att på sikt införa en mer fastighetsnära insamling även för förpackningar. En detaljerad redogörelse för den nuvarande avfallshanteringen samt avfallsstatistik för olika avfalls slag redovisas i Bilaga 2.

Avfallsanläggningar, återvinningsstationer och äldre avfallsupplag inom kommunen finns redovisade i Bilaga 3.

Den nya avfallsplanen har utformats utifrån en utvärdering av den tidigare avfallsplanen, den nuvarande avfallshanteringen, kommunens nya visioner samt utifrån en uppdaterad sammanställning av avfallsstatistik.

Till år 2021 vill Valdemarsviks kommun:

¹ Hushållsavfall avser här kärll- och säckavfall, grovavfall, trädgårdsavfall, matavfall, latrin, fettavskiljar slam, hushållsavfall med producentansvar (till exempel tidningar, förpackningar och batterier) från hushåll och därmed jämförligt avfall från annan verksamhet. Slam från enskilda anläggningar exkluderas.

² Värdet avser år 2015

- ha förbättrat möjligheterna för återbruk, minskat de genererade avfallsmängderna och minskat nedskräpningen,
- ha infört en hållbar matavfallshantering,
- ha nått goda resultat gällande utsortering av fraktioner för farligt avfall och förpackningar,
- ha genomfört åtgärder för att förbättra avfallsorganisationen,
- ha infört klimatmål relaterade till avfall.

Genom detta aktiva arbete med avfallsfrågorna är förhoppningen att de fem huvudmålen kan nås. Visionen inför 2030 är att de tre kommunerna Valdemarsvik, Söderköping och Åtvidaberg har ett än mer utökat samarbete kring avfallsfrågorna i regionen.

1.1 Syfte

Enligt miljöbalken ska det i alla kommuner finnas en avfallsplan. En avfallsplan är ett styrdokument för hur avfallshanteringen inom kommunen ska gå till. Revideringen av avfallsplanen syftar till:

- Att den ska fungera som ett aktivt planeringsverktyg för kommunens avfallshantering
- Att sätta upp mål för avfallshanteringen fram till och med år 2021
- Att den ska vara anpassad till nuvarande lagstiftning

Utöver detta ger avfallsplanen en samlad bild av nuvarande avfallshantering, den anger vilka mål och åtgärder som krävs för att minska avfallet och öka återvinningen samt den bidrar till en hållbar utveckling och kommunicerar förändringsbehov. En stark koppling finns även till andra kommunala frågor i form av ekonomi, fysisk planering, miljötillsyn, energi och infrastruktur.

1.2 Arbetsgång

Avfallsplanen tar hänsyn till miljömålen på nationell, regional och lokal nivå och är utformad utifrån gällande lagstiftning, Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i kommunala avfallsplaner (NFS 2017:2), Naturvårdsverkets vägledning om kommunala avfallsplaner (Naturvårdsverket 2017a) och Avfall Sveriges handbok om kommunal avfallsplanering (Avfall Sverige 2012).

Avfallsplanen i Valdemarsvik har reviderats samtidigt som samarbetskommunen Söderköpings avfallsplan reviderats för att få kommunernas system att likna varandra och dra nytta av den geografiska närheten.

Avfallsplanen har arbetats fram genom samarbete mellan ÅF och Valdemarsviks kommun. Under 2016 tillsattes en tjänstemannagrupp som hade som uppdrag att diskutera och granska innehållet i avfallsplanen.

1.3 Remiss

Kommunen ska göra förslaget till avfallsplan tillgänglig för berörda i kommunen (allmänheten, verksamheter, organisationer) och länsstyrelsen. Detta har genomförts genom remittering och utställning av förslaget till avfallsplan. Förslaget tillgängliggjordes för allmänheten genom utställning i kommunhuset samt via kommunens hemsida.

Förslaget till avfallsplan skickades på remiss till:

Centerpartiet

Kristdemokraterna

Landsbygdspartiet oberoende

Liberalerna

Miljöpartiet

Förpacknings- och tidningsinsamlingen

Återvinningsindustrierna

Centrumhuset i Valdemarsvik AB

Valdemarsvik Etableringsaktiebolag

Guldnyckeln fastigheter AB

Moderata samlingspartiet	HSB
Nybyggarna	Hyresgästföreningen
Socialdemokratiska arbetarpartiet	Länsstyrelsen i Östergötland
Sverigedemokraterna	Söderköpings kommun
Vänsterpartiet	Åtvidabergs kommun
Miljökontoret i Valdemarsvik	Västerviks kommun
Kommunstyrelsen	Stiftelsen Håll Sverige Rent
Miljö- och byggnämnden	Renall AB
El-kretsen	SUEZ Recycling AB

I.4 Gällande lagstiftning

Avfallsplanering styrs och regleras av en omfattande lagstiftning i form av EU:s avfallsdirektiv, miljöbalken, avfallsförordningen samt Naturvårdsverkets föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan (NFS 2017:2). EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) innehåller krav om att avfallsplaner och avfallsförebyggande program ska upprättas av medlemsstaterna och deras behöriga myndigheter. Detta ligger till grund för den nationella avfallsplanen.

Ansvar för att upprätta en kommunal renhållningsordning bestående av en avfallsplan och avfallsföreskrifter anges i miljöbalken 15 kap 41 § (SFS 1998:808). Krav är även ställda på hur processen kring detta ska ske med samråd, utställning och att beslut ska fattas av kommunfullmäktige. I Avfallsförordningen anges Naturvårdsverkets rätt att meddela föreskrifter om vad kommunala avfallsplaner ska innehålla och länsstyrelsens roll i avfallsplaneringen. Naturvårdsverket har upprättat föreskrifter om innehållet i en kommunal avfallsplan och under 2017 presenterade Naturvårdsverket nya föreskrifter (NFS 2017:2) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

2 Mål för avfallshantering

Målet med avfallshanteringen är att kontinuerligt klättra i avfallstrappan, optimera resursnyttjandet samt att eftersträva giftfria kretslopp. Valdemarsviks avfallsplan är anpassad efter gällande globala och nationella avfallsmål utifrån de lokala förutsättningar som finns. I detta kapitel redovisas kort FN:s globala mål (FN 2016), de EU övergripande målen, nationella etappmål, mål i den nationella avfallsplanen och regionala miljö- och avfallsmål. Även en framtidsspaning har gjorts för att möta kommande mål och förändringar.

2.1 FN:s globala mål

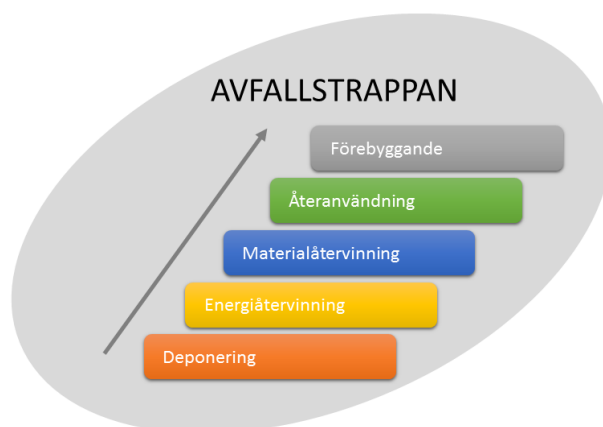
Under hösten 2015 beslutade FN om en 2030-agenda omfattandes 17 nya globala mål. Målen kommer att gälla för de kommande 15 åren och gäller bland annat utrotande av extrem fattigdom, minskade ojämlikheter och orättvisor i världen samt att lösa klimatkrisen.

Ett av målen relevanta för avfallshanteringen, *Hållbara städer och samhällen (nr 11)*, där delmål 11.6 är att till

”2030 minska städernas negativa miljöpåverkan per person, bland annat genom att ägna särskild uppmärksamhet åt luftkvalitet samt hantering av kommunalt och annat avfall.” (FN 2016).

2.2 EU:s övergripande miljö- och avfallsmål

EU:s ramdirektiv om avfall har implementerats i svensk lagstiftning och för att nå EU:s miljömål har bland annat EU:s avfallshierarki utformats. EU:s avfallshierarki (avfallstrappan) anger den prioriteringsordning för hur olika strategier att behandla avfall bör användas och regleras i ramdirektivet om avfall (2008/98/EG).

Figur 2. EU:s avfallshierarki

Avfallstrappan består av fem steg där förebyggande och minimering av avfall ska ha högst prioritet. Därefter ska avfall i så hög grad som möjligt återanvändas. Nästa steg är materialåtervinning då återvinning av råvaror besparar stora resurser genom att använda exempelvis förpackningsavfall för att skapa nya förpackningar. Det fjärde steget är energiåtervinning där förbränning av exempelvis brännbart avfall kan bli till värme och el. I det sista steget finns deponering vilket mer eller mindre är en slutlig förvaring av avfall.

I EU:s sjätte miljöhandlingsprogram (1600/2002/EG) angavs att förebyggande av avfall och avfallshantering skulle bli ett prioriteringsområde. Avfallshanteringen skulle fokusera på följande principer:

- Förebygga uppkomsten av avfall och minska farligheten hos det avfall som uppstår
- Återanvändning och återvinning av det avfall som uppstår
- Förbättrad miljösäker energiutvinning och i sista hand deponering med noggrann övervakning av miljöpåverkan.

I EU:s sjunde miljöhandlingsprogram konstateras att programmet gjort nytta för miljön men att det är viktigt att fortsätta arbetet med klimatförändringar, natur och biologisk mångfald, miljö och hälsa samt livskvalitet, naturresurser och avfall.

Mål som har satts upp både i EU:s avfallsdirektiv (2008/98/EG) samt förpackningsdirektiv (94/62/EG) redovisas nedan:

- Till år 2021 ska 50 % av summan av papper, glas, metall och plast i avfall från hushåll och liknande avfall återanvändas eller återvinnas.
- Till år 2021 ska 70 % av bygg- och rivningsavfall återanvändas eller återvinnas.
- Fram till år 2021 ska utsläppen av växthusgaser minska med 20 %, jämfört med år 1990.
- Fram till år 2021 ska energikonsumtionen minska med 20 %.
- Fram till år 2021 ska 20 % av energin komma från förnyelsebara energikällor.
- Fram till år 2021 ska minst 10 % av fordonsbränslen komma från förnyelsebara energikällor.

I EU-direktivet (94/62/EG) anges att minst 60 % av glas- och pappersavfall ska materialutnyttjas, för metall gäller 50 vikt-% och för plast 22,5 vikt-%. Varje medlemsland ska också se till att förbrukningen av tunna plastkassar minskar. Detta direktiv har implementerats i Svensk lagstiftning genom förordning (SFS 2014:1073) om producentansvar för förpackningar.

2.3 Nationella miljö- och avfallsmål

Den gällande nationella avfallsplanen heter *Från avfallshantering till resurshushållning* och gäller för tidsperioden 2012 - 2017. Naturvårdsverket håller på att arbeta fram en ny avfallsplan som ska gälla för perioden 2018 - 2023. I regeringsuppdraget ingår att utvärdera den nuvarande planen, att program för att förebygga avfall bör ingå och att analysera olika avfallsflöden och hur kapaciteten för olika avfallsbehandlingar kan förväntas utvecklas.

Den nu gällande nationella avfallsplanen blev utgiven bara några månader efter det att Valdemarsviks kommuns föregående avfallsplan blev antagen av kommunfullmäktige. Följden av detta blev att de mål som sattes upp nationellt inte hade möjlighet att implementeras i den tidigare avfallsplanen.

I den nationella avfallsplanen (2012-2017) var följande områden prioriterade:

- Avfall i bygg- och anläggningssektorn
- Hushållens avfall
- Resurshushållning i livsmedelskedjan
- Avfallsbehandling
- Illegal export av avfall till andra länder.

Arbetet med att nå måluppfyllande gällande generationsmålet och miljö kvalitetsmålen följs upp genom 24 stycken antagna etappmål.

Gällande avfall har regeringen fastställt följande etappmål för att öka resurshushållningen:

- Ökad resurshushållning i byggsektorn
Insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2021.
- Ökad resurshushållning i livsmedelskedjan
Insatser ska vidtas så att senast år 2018 sorteras minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas tillvara, och minst 40 procent av matavfallet behandlas så att även energi tas tillvara.

Syftet med dessa mål är att minimera mängderna avfall. Dagens avfallshantering är mer effektiv men avfallsmängderna fortsätter att öka. Därför måste avfallsmängderna begränsas.

Sverige har i förordningen (SFS 2014:1073) om producentansvar för förpackningar antagit högre mål för återvinning än EU:s förpackningsdirektiv.

Mål före den 1 januari 2020:

- Metall, ej dryckesförpackning - 70 procent
- Papp, papper, kartong och wellpapp - 65 procent
- Plast, ej dryckesförpackningar - 30 procent
- Glas - 70 procent
- Dryckesförpackningar av metall - 90 procent

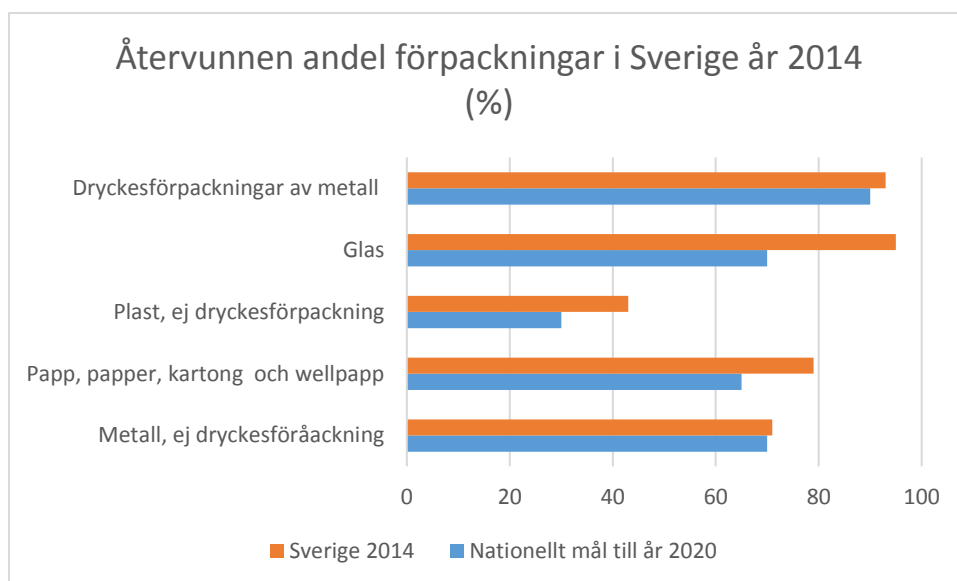
Mål efter den 1 januari 2020:

- Metall, ej dryckesförpackning - 85 procent
- Papp, papper, kartong och wellpapp - 85 procent
- Plast, ej dryckesförpackningar - 50 procent
- Glas - 90 procent
- Dryckesförpackningar av metall - 90 procent

För särskilt farliga ämnen finns också uppsatta mål som berör farligt avfall men dessa är mer inriktade på att minska mängder och fasa ut olika ämnen samt hur användningen av dessa ska regleras. Dessa krav blir då mer aktuella på avfallsanläggningar eller områden där det hanteras farligt avfall i större utsträckning och inte vid insamling eller på det övergripande plan som en avfallsplan gäller för.

Andel materialåtervunna förpackningar i Sverige

I Sverige som helhet har det nationella målet för förpackningar till år 2020 nåtts. Se Figur 3 för statistik över andelen återvunna förpackningar i Sverige år 2014, relaterat till det nationella målet om andelen återvunna förpackningar i Sverige till år 2020.

Figur 3. Statistik över andel återvunna förpackningar i Sverige år 2014 relaterat till det nationella målet för återvunna förpackningar och tidningar.

2.4 Uppföljning av den nuvarande nationella avfallsplanen och framtidsspaning

Den nuvarande avfallsplanen (2012-2017) håller på att följas upp. Det är många åtgärder som saknar mätbara mål. Detta tillsammans med flera inblandade aktörer påverkar hur väl målen har kunnat uppnås. I mars 2016 hade Naturvårdsverket själva uppfyllt större delen av åtgärderna. Etappmål för mat och textil har utformats, nya styrmedel har införts, utvärdering har skett av handboken om avfall i anläggningsändamål och en vägledning för offentlig upphandling har påbörjats. De nationella myndigheterna har utfört åtgärder kring försäljning av produkter i andra hand, matsvinnkampanj, kartläggning av matsvinn och forskning kring effektivare hantering av jord- och bergmassor.

Generellt när det gäller måluppfyllande för mat och textil har cirka hälften av de uppsatta målen nåtts medan fördelningen för bygg och elektronik är en tredjedel respektive en femtedel. Inom övriga områden gällande bränder i avfallslager har inga åtgärder genomförts. Avseende utsläpp från avfallsförbränning har en anläggning installerat den kontinuerliga provtagning som satts upp som mål. För bilsrotning kvarstår information till allmänheten och inom nedskräpning har skrapplockardagarna fått genomslag (Naturvårdsverket 2016b).

Vad som ska ingå i den nya nationella avfallsplanen är ännu inte klart men troligtvis kommer fokus fortsatt vara på att se avfall som en resurs, förvandla linjära avfallsflöden till mer cirkulära resursflöden, digitalisering och kanske även kopplingar till COP21³ och dess efterarbete.

Under våren 2016 fick Naturvårdsverket i uppdrag av regeringen att identifiera och föreslå åtgärder mot utsläpp av mikroplaster i havet vilket. Rapporten för detta arbete redovisades juni 2017 (Naturvårdsverket 2017b). En målsättning har även satts upp att Sverige ska bli ett föregångsland i att utveckla och genomföra åtgärder som minskar spridning av mikroplaster till miljön (Naturvårdsverket 2016c).

Parallellt med det arbete som sker via regering och Naturvårdsverket finns även branschorganisationer för avfall som ISWA⁴ och Avfall Sverige. ISWA hade i sitt senaste årsprogram nya metoder för att förebygga avfall, mäta återvinning, marknadsutveckling mot återbruk och

³ COP21 = Conference of Parties (COP) nr 21, Klimatmöte som hölls i Paris december 2015

⁴ ISWA = International Solid Waste Association

återvinning, EU:s avfallsdirektiv samt hur ekodesign och cirkulär ekonomi kan sätta sin prägel på åren framöver.

Avfall Sverige har de senaste åren haft visionen *Det finns inget avfall*. Visionen hänger ihop med att gå från det linjära tankesättet kring avfall och istället fokusera på cirkulära resursflöden. Det långsiktiga målet fram till 2021 är att sambandet mellan tillväxt och avfallsmängder ska brytas och att det sker en tydlig rörelse uppåt i avfallstrappan. I det senaste årsprogrammet diskuterades framtidens avfallshantering och bland annat hur kommunerna kan förbereda sig inför ett ökat ansvar för insamling av förpackningsavfall och returpapper. I årsprogrammet diskuterades även nya styrmedel för ökad återanvändning, krav på giftfria kretslopp samt ökad återanvändning och återvinning av textilier.

Avfall Sverige har även tagit fram ett förslag i 22 punkter i mars 2017, *22 punkter för en bättre resurshushållning som kombinerar en tydlig och långsiktig ansvars- och rollfördelning*. Detta förslag omfattar inte bara frågor om förpackningar och returpapper, utan också så kallat jämförligt hushållsavfall från verksamheter samt matavfall och textil.

2.5 Regionala miljö- och avfallsmål

Länsstyrelsen i Östergötland har bland annat ansvar för att samordna det regionala arbetet för att uppnå de 16 svenska nationella miljö kvalitetsmålen. För regionen bedöms följande två mål vara nära att nås; *Frisk luft* och *Bara naturlig försurning*. För övriga miljömål är det en bit kvar innan de nås (Miljömålen 2016). Avfallsplanen har främst påverkan på målet *God bebyggd miljö* men kopplingar finns även till *Begränsad klimatpåverkan*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Giftfri miljö* på grund av de emissioner som avfallsanläggningar bidrar med till luft, vatten och mark.

Det finns ett regionalt åtgärdsprogram framtaget för att nå miljömålen, *50 åtgärder för miljömålen i Östergötland* vilket gäller fram till och med år 2021. På samma vis finns ett åtgärdsprogram för Södra Östersjön som gäller mellan 2015 – 2020.

Fyra generella punkter har satts upp för avfallshanteringen i länet (Länsstyrelsen Östergötland 2016):

- minska uppkomsten av avfall
- återvinna så mycket som möjligt av de mängder avfall som ändå uppkommer
- minska användningen av farliga kemikalier
- fasa ut och omhänderta farliga ämnen ur kretsloppet vid återvinning av avfall

Dessa mål ligger i fas med de nationella målen och har använts vid framtagandet av den nya avfallsplanen.

Region Östergötland ansvarar för hälso- och sjukvård, kollektivtrafik och miljö- och klimatfrågor i länet. Bland annat finns det en grön resplan 2020 som främst fokuserar på nya mål och åtgärdsförslag för ett mer hållbart pendlingsresande. Miljöarbetet bedrivs även inom fler områden och särskilt viktiga är produkter och avfall, energi, kemikalier, livsmedel, läkemedel och transporter (Östergötland 2016a).

Med avseende på regionala avfallsfrågor bedrivs ett aktivt arbete för att minska svinnet och för att öka användningen av flergångsprodukter. Inom regionen används stora mängder produkter och material vilket gör att de måste arbeta för att mängden avfall blir så liten som möjligt. Regionens mål är att minst hälften av allt avfall vid sjukhusen ska källsorteras och krav ställs även på sortering av avfall och användning av förnyelsebara material vid om- och nybyggnationer (Östergötland 2016b).

Med avseende på energi- och klimatfrågor har Energikontoret i Region Östergötland satt upp mål för en ekologiskt hållbar utveckling genom att verka för energieffektiva lösningar, minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser, minskad miljöpåverkan och ett hållbart nyttjande av naturresurser under perioden 2014 – 2020 (Östergötland 2016c).

Figur 4. Vy över Gryts skärgård i Valdemarsviks kommun.

3 Lokala mål och handlingsplaner

I detta kapitel presenteras de nya huvudmålen för 2018 – 2021. Under varje huvudmål finns en handlingsplan i form av ett antal detaljerade delmål förklarade och kopplade till de åtgärder som behöver göras och ansvarsfördelningen för dessa. Även uppföljningen och nyckeltal har definierats för varje mål. Huvudmålen är utvalda utifrån de kriterier man har på utvecklandet av avfallshanteringen inom kommunen och grannkommunen Söderköping.

Figur 5. Vy över Gryts skärgård i Valdemarsviks kommun.

3.1 Mål 1 – Återbruk, förebyggande av avfall och minskad nedskräpning

Alla privatpersoner och verksamheter som ger upphov till avfall är skyldiga att sortera ut och lämna sitt avfall i de olika insamlingssystem som finns. Då var och en av oss producerar ca ett halvt ton avfall varje år är det även viktigt att öka återbruk och minska mängden avfall. Att avfallet hamnar på rätt plats och omhändertas på ett miljörätt sätt är också en viktig aspekt. Utifrån dessa aspekter har delmål satts upp för att avfallsmängderna per person ska minska i kommunen.

Ett sätt för att invånarna ska uppmuntras till att välja att återbruka sitt avfall är att införa årliga evenemang vid ÅVC:n med tema återbruk och avfallsminimering. Evenemanget kan anordnas i samarbete med till exempel en eller flera hjälporganisationer och vid tillställningen kan det finnas möjlighet till att lämna in "loppisföremål" och kläder. Evenemanget kan även ha som syfte att informera invånarna om miljönyttan med att återbruka. Det är då viktigt att information går ut i många informationskanaler om det kommande evenemanget. Information kan till exempel gå ut genom postutskick, via hemsidan, sociala medier och genom annonsering i tidningen.

Under ett antal år har Valdemarsvik aktivt arbetat i linje med det nationella avfallsmålet att minska nedskräpningen i Sverige på land i samarbete med "Håll Sverige Rent". Ett antal av kommunens förskolor har medverkat i aktioner för skräpinsamling och ett mål är att dessa aktiviteter ska utökas,

genom att fler förskolor och även grundskolor engagerar sig. Då kommunen har en tydlig kustkoppling och skärgård samt att nya rapporter kommit om mikroplaster i Östersjön har ett delmål även satts för att minska nedskräpning i havet med fokus på plast. Detta kan göras i samarbete med "Håll Sverige rent" som till exempel anordnar kusträddardagar och Clean-Up kust-events. Erfarenhet av detta finns ibland annat i Bohuslän.

Handlingsplan mål I

Mål I – Återbruk, förebyggande av avfall och minskad nedskräpning

Delmål	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
1.1 Avfallsmängderna per person ska minska till 2021 i enlighet med det nationella målet om avfallsförebyggande enligt EU:s avfallshierarki.	<ul style="list-style-type: none"> Förbättrad information om avfallsminimering. Anordna årliga evenemang med tema avfallsminimering på ÅVC:n. I samband med evenemanget kan det finnas möjlighet för att lämna in föremål till loppis eller second hand. Detta kan utföras i samarbete med andra aktörer t.ex. olika hjälporganisationer. Skapa forum-event och använda sociala medier för att skapa engagemang i kommunen för avfallsfrågor. 	Mäts i kg/person och år.	Kommunstyrelsen (KS)
1.2 Utöka aktionerna för minskad nedskräpning i kommunen.	<ul style="list-style-type: none"> Till exempel genom utökat samarbete med "Håll Sverige rent" och genom att fler skolor och förskolor engageras i arbetet. Arbeta för att engagera även äldre skolelever i arbetet mot nedskräpning. Fokus läggs på att till exempel högstadiel elever ska ansluta sig till aktiviteterna för att minska nedskräpning. Söka samarbeten med det lokala föreningslivet, till exempel genom ungdomsidrotten. Barn och ungdomar engageras på så vis i skräpinsamling samtidigt som de får ekonomisk ersättning. Utreda möjligheten att ta emot säckvis med pantflaskor via Returpack på ÅVC. 	Uppföljs genom att mäta genomförandegrad. Varje genomförd åtgärd mäts som 25%.	KS
1.3 Kustnära insamling av plast i havet utförs vartannat år med start 2018.	<ul style="list-style-type: none"> Börja med kustnära insamling av plast i skärgårdsmiljö. I samarbete med Håll Sverige rent kan man exempelvis arrangera "Kusträddardag" eller "Clen-Up kust – event". Fokus läggs främst på badplatser och hamnar i kommunen. 	Mäts som ja eller nej.	KS

Aktörer

Den enhet som kan involveras i arbetet med att uppfylla huvudmålet och de tre delmålen är enheten Barn och Utbildning samt föreningslivet. För finansiering kan bland annat Naturvårdsverkets initiativ Klimatklivet användas. Samarbetet med Håll Sverige rent kan utökas för att uppnå en ökad insamling av plast i kustnära miljö.

3.2 Mål 2 – Hållbar hantering av matavfall

Ett av huvudmålen med avfallsplanen är att uppnå en hållbar hantering av matavfall. En del i detta övergripande mål är att uppnå mindre matsvinn i de kommunala köken för till exempel skola och omsorg.

Ett annat delmål är att införa ett system för utsortering av matavfall och på så sätt möjliggöra biologisk behandling av matavfallet. Det matavfall som uppstår omvandlas då till energi och biogödsel. Avfallstaxan kan vara ett viktigt styrmedel för att få så många som möjligt att ansluta sig till systemet.

Handlingsplan mål 2

Mål 2 Hållbar hantering av matavfall

Delmål	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
2.1 Andelen matavfall i den brännbara fraktionen ska kontinuerligt minska.	<ul style="list-style-type: none"> • Översyn av renhållningstaxan. • Informationsinsatser. 	Mäts genom plockanalys. En plockanalys utförs 2017 och en uppföljande plockanalys utförs 2021. Plockanalysen utförs enligt Avfall Sveriges metodik.	KS
2.2 Till år 2021 införa insamling av matavfall inom hela kommunen.	<ul style="list-style-type: none"> • Utredda vilka geografiska områden som ska omfattas av insamlingen och vilken typ av insamlingssystem som är bäst ur ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv. • Införa flerfackskärl i villor och separata kärl i flerbostadshus. • Informationskampanj. 	Mäts som ja eller nej.	KS
2.3 Påbörja ett arbete med att minimera och förebygga att matavfall uppstår inom de kommunala verksamheterna.	<ul style="list-style-type: none"> • Informera på skolor och andra verksamheter som hanterar mat. • En vecka per år kommer skolorna att mäta tallrikssvinnet. Under samma vecka ska personalen prata med barnen om varför man inte ska kasta mat i onödan. 	Mätning av matsvinn.	KS samt Barn, Ungdom och Arbetsmarknad (BUA)

Aktörer

De berörda enheterna inom kommunen är alla kommunala verksamheter.

3.3 Mål 3 – Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

Att förbättra utsorteringen av farligt avfall är viktigt för att minska spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen och genom att öka möjligheten för återvinning av förpackningsmaterial kan man bespara naturresurser samtidigt som man främjar cirkulära resursflöden i samhället.

För att öka utsorteringen av farligt avfall har delmål satts upp för att göra det mer tillgängligt för invånarna att sortera och slänga farligt avfall. Till år 2021 ska andelen farligt avfall i den brännbara fraktionen minska med 25 % jämfört med 2017. För att uppmuntra invånarna till att sortera ut mer farligt avfall kommer den så kallade "Samlaren" att sättas ut på olika ställen i kommunen. Möjligheten att sortera ut farligt avfall kommer även öka på öarna genom att tillfälliga behållare kommer att användas i samband med att grovavfall samlas in från öarna. Förebyggande åtgärder såsom evenemang och temadagar kommer även att utföras.

Till år 2021 ska andelen förpackningar i den brännbara fraktionen ha minskat med 25 % jämfört med 2017 års nivå. För att uppnå detta mål behövs fler möjligheter för kommuninvånarna att sortera och lämna in sitt sorterade avfall. Detta kan genomföras genom att införa ett fastighetsnära insamlingssystem för förpackningar. En utredning planeras att tillsättas för att ta fram vilket insamlingssystem som är mest ekonomiskt och miljömässigt effektivt.

För att följa upp målen om ökad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial kommer två plockanalyser att genomföras, en under 2017 och en under 2021. Andelen förpackningar respektive farligt avfall i den brännbara fraktionen kommer att jämföras med andelen som uppmättes i 2017 års plockanalys. Plockanalyserna kommer att utföras i enlighet med Avfall Sveriges metod för plockanalyser (Avfall Sverige 2011).

Handlingsplan mål 3

Mål 3 Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial

Delmål	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
3.1 Öka tillgängligheten för sortering av farligt avfall och till 2021 ska farligt avfall i den brännbara fraktionen ha minskat med 25 % jämfört med år 2017.	<ul style="list-style-type: none"> • Införa Samlaren i butiker⁵. • Informationsinsatser. • Införande av tillfällig behållare för att samla in farligt avfall på öarna. Stimulera till att använda återvinningscentralen, (ÅVC) och återvinningsstationer (ÅVS)⁶ genom informationsinsatser och genom att anordna temadagar. 	Mätning av hur mycket avfall som samlas in med Miljöbilen samt genom plockanalyser (2017 och 2021). 2021 års nivå jämförs med nivån för 2017.	KS samt BUA
3.2 Förpackningsmaterial i den brännbara fraktionen ska minska med 25 % till år 2021, jämfört med år 2017.	<ul style="list-style-type: none"> • Införa flerfackskär i villor och separata kär i flerbostadshus. • Utreda möjligheten till fastighetsnära insamling av 	Uppföljningen av detta ska ske genom plockanalyser (2017 och 2021). 2021 års nivå jämförs med nivån för 2017.	KS

⁵ Samlaren är ett insamlingskäp där farligt avfall såsom ljuskällor (exempelvis glödlampor och lågenergilampor), batterier och småelavfall kan lämnas. Samlaren placeras vanligtvis i offentliga miljöer såsom i matbutiker.

⁶ Återvinningsstationer är lokala insamlingar som FTI sköter. Då dessa stationer kan man lämna in förpackningar av glas, plast, metall och papper samt tidningar.

	förpackningar och tidningar. • Upprättande av en sorteringsguide.		
3.3 Erbjudna fastighetsnära insamling av glödlampor och batterier.	• Informationsinsatser. • Anpassningar av kärl eller annan lämplig lösning för lagring i hemmet.	Mäts som ja eller nej.	KS

Aktörer

De berörda enheterna inom kommunen är alla kommunala verksamheter.

3.4 Mål 4 – Förbättrad avfallsorganisation

Ett mål har satts upp om att kommunikationen inom avfallsfrågor ökar mellan kommunen och dess invånare. Detta kan till exempel ske genom informationskanaler såsom sociala medier.

Handlingsplan mål 4

Mål 4 Förbättrad avfallsorganisation

Delmål	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
4.1 Förbättrad kommunikation.	<ul style="list-style-type: none"> • Ökad information i sociala medier. • Upprättande av en sorteringsguide som kan publiceras på sociala medier och på kommunens hemsida. • Ha en artikel i varje nummer av Valdemarsviksbladet med tema avfall. • Integrera avfallsplanen i skolornas undervisning. • Införande av informationstext på renhållningsfakturorna. • Informationsinsatser som syftar till att informera om hela avfallskedjan, även hur avfallet slutligen hanteras. 	Uppföljs genom att mäta genomförandegrad. Varje genomförd åtgärd mäts som 17%.	KS
4.2 Förbättrad avfallsorganisation	<ul style="list-style-type: none"> • Utredda möjligheter och alternativ för gemensam nämnd eller kommunalförbund inom renhållningen i Valdemarsvik, Söderköping och Åtvidaberg. 	Mäts som ja eller nej.	KS

Aktörer

De berörda enheterna inom kommun är sektor Samhällsbyggnad och Kultur, miljökontoret samt informationsansvarig i kommunen.

3.5 Mål 5 – Avfallsrelaterade klimatmål

Genom att sätta upp avfallsrelaterade klimatmål kan både utsläpp av metan och avfallstransporter inrymmas i avfallsplanen.

I Valdemarsviks kommun finns ett antal nedlagda deponier. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2017:2) om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall ska avfallsplanen innehålla uppgifter om nedlagda deponier och för varje deponi ska det finnas en bedömning av risken för olägenheter för människors hälsa eller miljön. För deponier där kommunen varit verksamhetsutövare ska planen även innehålla uppgifter om planerade och vidtagna åtgärder. Bedömningen av risken bör ske med MIFO⁷-metodik (Naturvårdsverket 1999). Inga inventeringar av de nedlagda deponierna har skett i Valdemarsvik under den föregående planperioden. En annan aspekt är de diffusa utsläppen av metan som kan ske från avfallsupplagen. Av dessa skäl är ett av delmålen att inventera de nedlagda deponierna enligt MIFO-metodiken och ta fram en åtgärdsplan för detta.

En annan miljö- och klimataspekt av avfallshantering är hur avfallstransporterna sker. För att möta nationella och regionala mål är ett av delmålen att bränslet i samtliga avfallsfordon ska vara fossilfritt till 2021. Ett arbete har redan påbörjats med att se över klimatpåverkan från avfallstransporter genom att avfallsfordonen har bytts och de nya fordonen har nu minst bränsleklass EURO 4. Under kommande planperiod är det dags att ta målet ett steg längre. Ett mål har därför satts upp om att bränslet i samtliga avfallsfordon ska vara klimatneutralt senast 2021. I grannkommunen Söderköping körs samtliga fordon som samlar in hushållsavfall och slam på det fossilfria bränslet HVO⁸. I Valdemarsvik körs redan slamtransporterna med fossilfritt bränsle men resterande avfallstransporter är ännu inte fossilfria. Detta delmål har man goda förutsättningar att klara genom att sätta krav vid kommande upphandling. I och med Valdemarsviks geografiska närhet till Söderköping och Åtvidaberg kan upphandlingar med fördel ske med dessa båda samarbetskommuner.

Handlingsplan mål 5

Mål 5 Avfallsrelaterade klimatmål

Delmål	Åtgärder	Uppföljning	Ansvar
5.1 Påbörja Inventering av nedlagda deponier, enligt MIFO.	<ul style="list-style-type: none"> • Åtgärdsplan för hur inventeringen ska ske och om det behövs fler åtgärder. • Samordna insatserna med Söderköpings kommun. • Söka statliga bidrag för att finansiera undersökningarna och åtgärderna. 	Mäts som ja eller nej och hur åtgärderna uppfyllts.	KS samt Miljönämnden (MN)
5.2 Bränslet i samtliga avfallsfordon ska vara fossilfritt senast år 2021	<ul style="list-style-type: none"> • Krav ställs vid upphandling. 	Följs upp genom att ta del av hur upphandlingarna gått.	KS

⁷ MIFO står för metodik för inventering av förorenade områden.

⁸ HVO (hydrerad vegetabilisk olja) är ett alternativ till fossil diesel. HVO är en syntetisk diesel som ofta görs av växt- och djurfetter.

Aktörer

De berörda enheterna inom kommunen är sektor Samhällsbyggnad och Kultur, Barn Ungdom & Arbetsmarknad, Service & Administration och miljökontoret.

Figur 6. Valdemarsviks återvinningscentral från ovan.

4 Uppföljning

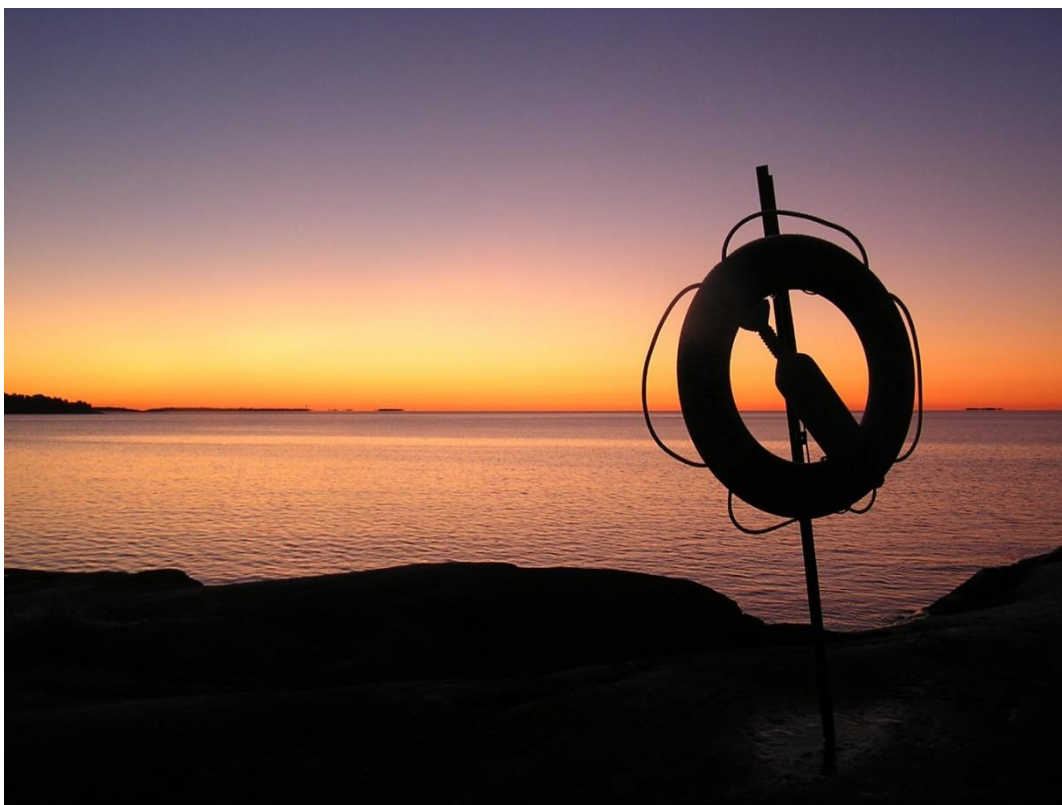
En avfallsplan ska uppdateras och revideras minst var fjärde år. Uppföljningen av planen och de aktuella åtgärderna ska ske årligen så att mätning och uppföljning kan göras kontinuerligt.

Den färdiga planen antas genom godkännande i kommunfullmäktige. Uppföljning av samtliga delmål ska ske en gång per år. De instanser som ansvarar för att målen följs upp presenteras i tabellen nedan.

Avfallsmål	Ansvarig för uppföljning
Mål 1. Återbruk, förebyggande och minskad nedskräpning.	Kommunstyrelsen samt Barn, ungdom och utbildning.
Mål 2. Hållbar hantering av matavfall.	Kommunstyrelsen samt Kostenheten och Barn, ungdom och utbildning.
Mål 3. Förbättrad utsortering av farligt avfall och förpackningsmaterial.	Kommunstyrelsen.
Mål 4. Förbättrad avfallsorganisation.	Kommunstyrelsen.
Mål 5. Avfallsrelaterade klimatmål.	Kommunstyrelsen samt Miljönämnden.

Arbetsgrupper kommer att bildas med ett övergripande ansvar för uppfyllande av avfallsplanens mål och åtgärder. Arbetsgrupperna kommer att bestå av tjänstemän inom kommunens olika enheter samt politiker i kommunen. Arbetsgrupperna kommer att träffas cirka två gånger per år.

Renhållningschefen ansvarar för att uppföljning av avfallsplanen i sin helhet sker en gång per år. Genom årlig uppföljning blir avfallsplanen ett aktivt verktyg för kommunen i arbetet med att anpassa avfallshanteringen i riktning mot ekologisk hållbarhet.

Figur 7. Vy över Gryts skärgård i Valdemarsviks kommun.

5 Miljöbedömning

Enligt miljöbalken 6 kap gällande miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar och förordningen (1988:905) om miljökonsekvensbeskrivningar berörs de kommunala avfallsplanerna av reglerna om miljöbedömning. Syftet med miljöbedömningen är att utveckla miljötankandet i avfallsplaneringsprocessen. De mål som har satts upp ställs i relation till de nationella miljökvalitetsmålen. Avfallsplanen förhåller sig även till andra planer, program och strategier som översiktsplan, detaljplan, tillsyn, energiplan m.fl.

I många fall krävs en miljöbedömning av avfallsplanen genom upprättande av en miljökonsekvensbeskrivning. Det finns dock inget generellt lagkrav på miljöbedömning av alla avfallsplaner. För att avgöra om en miljöbedömning krävs för en avfallsplan görs en behovsbedömning. Det är avfallsplaner vars genomförande kan antas medföra betydande miljöpåverkan som ska miljöbedömmas.

I Bilaga 4 redovisas behovsbedömningen som gjorts för denna avfallsplan. Slutsatsen av den upprättade behovsbedömningen är att avfallsplanen inte ger upphov till betydande miljöpåverkan, vilket innebär att en miljöbedömning inte behöver göras.

Figur 8. Vy över Gryts skärgård i Valdemarsviks kommun.

6 Referenser

Avfall Sverige 2015. Svensk Avfallshantering.

http://www.avfallsverige.se/fileadmin/uploads/Statistikfiler/sah_2015.pdf, tillgänglig 2016-09-09.

Avfall Sverige 2012. Rapport U2012:09. Handbok i kommunal avfallsplanering. Vägledning för ett framgångsrikt arbete.

Avfall Sverige 2011. Rapport U2011:04. Nationell kartläggning av plockanalyser av hushållens kärll- och säckavfall. Aktuella resultat och metodik.

FN 2016. De 17 globala målen, <http://www.globalamalen.se/>, tillgänglig 2016-06-02.

Länsstyrelsen Östergötland 2016. Avfall, <http://www.lansstyrelsen.se/Ostergotland/Sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/avfall-och-restprodukter/Pages/index.aspx?keyword=minska%20uppkomsten>, tillgänglig 2016-05-25.

Naturvårdsverket 2017a. Rapport 6760. Kommunal avfallsplanering. Vägledning om kommunala avfallsplaner om förebyggande och hantering av avfall.

Naturvårdsverket 2017b. Rapport 6772. Mikroplaster. Redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige.

Miljömålen 2016. Regionala miljömålen i Östergötlands län. <http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/Regionala/?l=5&t=Lan&eqo=1>, tillgänglig 2016-05-24.

Naturvårdsverket 2016b. Uppföljning av nationell avfallsplan, <http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Reviderad-nationell-avfallsplan/>, tillgänglig 2016-05-24.

Naturvårdsverket 2016c. På gång inom avfallsområdet, regeringsuppdrag om mikroplaster, <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/uppdelat-efter-omrade/avfall/Avfallsradet/P%c3%a5%20g%c3%a5ng%20inf%c3%b6r%20avfallsr%c3%a5det%204%20maj%202016.pdf>

Naturvårdsverket 1999. Rapport 4918. Metodik för inventering av förorenade områden.

Östergötland, 2016a. Grön resplan 2020.

Östergötland, 2016b. Produkter och avfall, <http://www.regionostergotland.se/Om-regionen/Miljo/Produkter-och-avfall/>, tillgänglig 2016-06-03.

Region Östergötland, 2016c. Energi och klimat, <http://www.regionostergotland.se/Regional-utveckling/Samhallsplanering/Energi-och-klimat/>, tillgänglig 2016-06-08.